

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)

PAMPIRI YA 1 (P1)

HLAKOLA/TLHAKUBELE 2011

MEMORANDAMO

GAUTENG

MATSHWAO: 120

Memorandamo ona o na le maqephe a 8.

KAROLO YA A: TEKOKUTLWISISO

POTSO YA 1

TEMA YA 1

- 1.1 Motseng wa baahi ba ha Ratoitsoi.✓ (1)
- 1.2 Ba tshositswe ke ha ho tsoha ho utswitswe dijo lebenkeleng la motse./Ba tshositswe ke ho thujwa ho entsweng lebenkeleng.✓✓ (2)
- 1.3 Ke mosadimoholo (e mong motseng moo). ✓ (1)
- 1.4 Ke lebenkele la Mokobobo✓ mme ho utswitswe dijo feela. ✓ (2)
- 1.5 Rakoto. ✓ (1)
- 1.6 1.6.1 A/Ka ho hoa ka lentswe le makgerehlwa.✓ (1)
- 1.6.2 B/Ho nka dijo kaofela, o sa siye letho.✓ (1)
- 1.6.3 B/Mehlolo e a etsahala.✓✓
(Mohlalobuwa ya ngotseng polelo a nepiswe) (2)
- 1.7 Lefatshe lohle le tletse bobodu/boshodu, le bodile le nka ponyonyo.✓✓(Kgetha e le nngwe feela). (2)
- 1.8 Baahi ba motse wa Ratoitsoi ba thusitse monnamoholo ka ho mmulela moo a neng a kwalletse teng.✓✓ (2)
- 1.9 Mashodu a ne a kwalletse monnamoholo ka ntlwaneng✓ mme a notlotse ntlwana eo ka ntle. ✓ (2)
- 1.10 Ke ketso e mpe. ✓ Batho ha ba a lokela ho utswetsa batho ba bang.✓✓ (3)

Tema ya 2

- 1.11 Lewatle, nokeng, letangwaneng (swimming pool).✓ (1)
- 1.12 A/sesa.✓ (Ha mohlalobuwa a ngotse lentswe, a nepe). (1)
- 1.13 Ngwana ya nkuweng ke mme o sa le monyane ho feta bana ba nkuweng ke ntate. ✓✓/ Bana ba nkuweng ke ntate ba na le diborele tsa ho sesa ha ya nkuweng ke mme a se na diborele tsa ho sesa. (2)
- 1.14 Ba bonahala ba thabile,✓ hobane difahleho tsa bona di kganya kgotso.✓✓/Ba ntse ba tsheha hobane ba lewatlang. (3)
- 1.15 Bo ne bo tjhesa, ✓ hobane batho ba apere diaparo tsa ho sesa mme ba sesa ha ho tjhesa.✓✓ (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KGUTSUFATSO

POTSO YA 2

- Kgothatso le Morwesi ba dutse nako e telele ba sa nyalana.
- Leratong leo la bona ba bile le bana ba babedi.
- Kgothatso o siya Morwesi ho ya merafong nako e telele.
- Kgothatso o ne a sa ngolle kapa hona ho romela tjhelete ho Morwesi.
- Morwesi o ile a fumana mosebetsi ho phedisa bana ba hae.
- Kamora dilemo tse leshome le metso e supileng bana ba hodile.
- Lerapo o bala Kereite ya leshome le metso e mmedi (12) ha Tahleho a se a le ho Kereite ya leshome(10)
(Motshwayi a lekole dintlha tsa mohlalobuwa).

Kabo ya matshwao:

1. Matshwao a dintlha tse supileng
2. Puo

-Puo

Mohlalobuwa a abelwe matshwao tjena bakeng sa puo:

- ha mohlalobuwa a hlahisitse dintlha tse **1 – 3**, a abelwe letshwao le **1** bakeng sa puo.
- ha mohlalobuwa a hlahisitse dintlha tse **4 – 5**, a abelwe matshwao **2** bakeng sa puo.
- ha mohlalobuwa a hlahisitse dintlha tse **6 – 7**, a abelwe matshwao a **3** bakeng sa puo.

Kotlo bakeng sa diphoso:

- Kgutsufatso e telele, e fetang ka mantswe a 5, se tswela pele ho e tshwaya;
- Kgutsufatso e kgutshwane empa e fupere dintlha tse hlokehang e tshwauwe, mme mohlalobuwa a se nehwe kotlo;
- Tshebediso ya puo e nang le diphoso (tshebediso e fosahetseng ya puo, ya mopeleto le ya matshwao puo) ho fokotswe matshwao ka tsela ena:
 - diphoso tse 0 – 4 > ho se nkuwe matshwao
 - diphoso tse 5 – 10 > ho fokotswe letshwao le 1
 - diphoso tse 11 – 15 > ho fokotswe matshwao a 2
 - diphoso tse 16 le ho feta > ho fokotswe matshwao a 3
- Bakeng sa ho qotsa le ho sebedisa **dipolelo tse feletseng** jwalo kaha di le jwalo ho tswa temeng, mohlalobuwa a fokoletse matshwaong ohle a a fumaneng ka tsela ena:
 - dipolelo tse 0 – 3 > ho se nkuwe matshwao
 - dipolelo tse 4 – 5 > ho fokotswe letshwao le 1
 - dipolelo tse 6 – 7 > ho fokotswe matshwao a 2

Ha motshwayi a tshwaya, a bontshe diphoso (tsa puo, mopeleto, ho arohanngwa/ho kopanngwa ha mantswe) tse entsweng ke mohlalobuwa ka ho di sehella mola ka tlase. Ha mohlalobuwa a nepile, motshwayi a bontshe ka ho etsa letshwao la ho nepa ($\checkmark$), mme ha a fositse a bontshe ka sekere (X).

ELA HLOKO: Mohlalobuwa a se ngole dikgutsufatso tsa mantswe ntle le haeba dikgutsufatso tseo di ne di hlahisitswe temeng. Maamong a jwalo, kgutsufatso e balwe jwalo ka lentswe le feletseng.

Qetellong, ha motshwayi a se a tshwaile a bontshe kabo ya matshwao ka ho sebedisa sekala sena se latelang:

Dintlha tse tadingwang	Matshwao	Senotlolo
Dintlha	7	Din =
Puo	3	P =
Matshwao kaofela	10	

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: THUTAPUO LE TSHEBEDISO YA PUO

POTSO YA 3

- 3.1 O ile a hloabala ha a ne a **a** ✓ robetse bohlang **ba** ✓ hae hobane o ne a hopola dintho **tse** ✓ ngata tse kileng **tsa** ✓ etsahala. (4)
- 3.2 3.2.1 Ba **itshehetsa/ntshehetsa** bophelo ka tsela tse ngata. ✓✓ (2)
- 3.2.2 Taba ena e a **ntlhaba** ha ke e hopola. ✓✓ (2)
- 3.3 3.3.1 Mapolesa a sa/ntse a thibela Raditaba ha a tsamaya. ✓✓ (2)
- 3.3.2 Motho eo o ile a hopola ntho tse ngata tse etsahetseng. ✓✓/Motho eo o ne a hopola ntho tse ngata tse etsahetseng. Motho eo a hopola ntho tse ngata tse etsahetseng. (2)
- 3.3.3 Ke tla ngola lengolo. ✓✓ (2)
- 3.4 3.4.1 Radieta o ngotse ditaba tseo **lengolong**. ✓✓ (2)
- 3.4.2 Diketso tsohle tse entsweng ke Raditaba di ile tsa ahlolwa **lekgotleng**. ✓✓ (2)
- 3.5 3.5.1 Ngwetsi e lokela ho tsoha ka meo e fiele **lebala**. ✓✓ (2)
- 3.5.2 O se ke wa **lebala** ho ngola aterese ya hao. ✓✓
(Motshwayi a lekole karabo ya mohlalobuwa) (2)
- 3.6 Ke rata ho ba mmabotle ha ke qeta sekolong **empa** ha ke na mamello ya ho fokotsa mmele. ✓✓
(Motshwayi a lekole karabo ya mohlalobuwa) (2)
- 3.7 Ke **enwa** moshemane ya utlwisang batho bohloko. ✓✓
(Motshwayi a lekole karabo ya mohlalobuwa) (2)
- 3.8 thata/boima. ✓✓ (2)
- 3.9 posekarate. ✓/Mokgwa oo e ngolwang ka teng o ikgethile ho dingolwa tse ding./Ke sebopeho sa yona. ✓✓ (3)
- 3.10 Mongodi ke Dibuseng Moloi✓, ke motswalae/motswala wa hae. ✓✓ (3)
- 3.11 22 Motsie Street, ✓ Sebokeng. ✓
(Motshwayi a hlokomela karabo ya mohlalobuwa hore a ka nna a ngola Sebokeng. Mohlalobuwa a fuwe ntlha tse pedi le ha a ngotse karabo e le nngwe) (2)
- 3.12 A/thabisang. ✓
(Motshwayi a nepise mohlalobuwa le ha a ngotse ka mantswa) (1)

- 3.13
- Ho lebohela Modiehi ha a pasitse Kereiti ya 12. ✓✓I
 - Ho mo lebohela ha a fumane basari. ✓✓
 - Ho mo fa voutjhara ya R500. ✓✓
- (6)
- 3.14 Ke voutjhara ya R500 ✓mme a ka reka lebenkeleng la Woolworths ka yona. ✓
- (2)
- 3.15 E, setempe se bohlokwa posekareteng e poswang ✓hobane e ke ke ya fihla moo e yang ntle le sona. ✓✓
- (3)
- 3.16
- Hoseng✓ hoo ka tsoha ha mosadi wa **mohlolohadi**, ✓ eo **Matshediso** ✓a ntseng a **mpolella**✓ ka yena ka moo a **itshokolelang**✓ ka teng. Ka itlhatswa hantle jwalo ka mohlankana e mong le **e mong**. ✓ Ka hopola Puleng **kgarebe**✓ ya ka, mme ka ipotsa hore **o tla reng**, ✓✓ ha a ka utlwela hore ke robetse tameneng. Ka qala ho utlwisisa maele a **Basotho**✓ a **reng**✓: **'Motsamai**✓ o ja noha'
- (12)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 60

KAROLO YA D: DINGOLWA (PALEKGUTSWE)

BOKGELEKE BA BASOTHO – RH Moeketsi le PELONG YA KA – SM Mofokeng

POTSO YA 4: BOKGELEKE BA BASOTHO – RH Moeketsi

- 4.1 E ne e le sebopuwa se seng sa mehlolo✓ (1)
- 4.2 Ho ya lata morwetsana le ho mo kgutlisetsa morao hape. ✓✓ (2)
- 4.3 Morao kwana morwetsana o ithobaletse ka kgotso. ✓
Batswadi ba hae le bona ba kgalehile.
(Karabo e be e le nngwe feela) (1)
- 4.4 Barwetsana ba ikotlolla diphaka hodima ngwana batho. ✓
Ba mo shapa haholo.
A shapuwa haholo jwalo bosiu ba ba ba esa.
(Karabo e be nngwe feela) (1)
- 4.5 Ho matsale wa hae. ✓
Baloing.
Lengopeng.
(Karabo e be nngwe feela) (1)
- 4.6 E mo kukile ya mo lahlela ka tsebeng. ✓✓ (2)
- 4.7 O ne a se a sa dule le monna wa hae hobane Obe e ne e mo lata lelapeng la habo. ✓✓ (2)
- 4.8 4.8.1 C./kgalehile. ✓ (1)
- 4.8.2 C./matsale. ✓ (1)
- 4.8.3 A./bina. ✓ (1)
- 4.8.4 C./dithupa. ✓ (1)
- 4.9 Ba ne ba kgalehile. ✓✓ (2)
- 4.10 Ke phoofolo e tshosang, e fetang kgomo ka boholo ✓, e tshwanang le kolobe, e ditsebe di maebeebe. ✓ (2)
- 4.11 O ile a tlotlolla matsalae ka ho tsebisa monna wa hae le setjhaba sa motseng ka sephiri sa boloi ba matsale wa hae le baloi ba bang. ✓✓ (2)

[20]

KAPA

POTSO YA 5: PELONG YA KA – SM Mofokeng

- 5.1 Bonone✓/ bokgaka✓ / kgwale. ✓ (3)
- 5.2 Ke hobane o ne a le molelele. ✓✓ (2)
- 5.3 Ya padiso. ✓ (1)
- 5.4 Nnete ✓, kgaitsemi ya hae e ne e kena sekolo moo. ✓✓ (3)
- 5.5 Ke letswalo. ✓ (1)
- 5.6 Le la Mopesaleme. ✓ (1)
- 5.7 Ya pele. ✓ (1)
- 5.8 5.8.1 A/ Mokreste. ✓ (1)
- 5.8.2 A. / prinsipala ✓ (1)
- 5.8.3 C/ kgaetsedi ✓ (1)
- 5.8.4 A/ betheng. ✓ (1)
- 5.9 Ke thuso ya ho fumana tshehetso e fellelseng ho tswa ho lefapha la thuto, matijhere le ho batswadi. ✓✓ (2)
- 5.10 Baithuti ba ba le letswalo la tlhahlobo. ✓✓
(Motshwayi a hlahlobisise karabo ya mohlalobuwa. Kgetha karabo e le nngwe feela).
Baithuti ha ba bale ditaelo tse hlahellang pampiring ya dipotso.
Baithuti ha ba bala ka kutlwisiso.
Baithuti ba bang ba a lofa/ha ba tle sekolong.
Baithuti ba bang ba fihla sekolong ka morao ho nako.
Ba bang ba tsamaya pele dithuto tsa letsatsi di fella. (2)

[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA D: 20
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 120